

Ks. dr hab. Roman Pindel

Orędzie z La Salette w świetle Biblii

Interesuje nas jedno z objawień zaliczanych do prywatnych, ale jedynie w pewnym jego wymiarze. Chodzi o biblijny kontekst objawienia w La Salette. Dlatego nasze wystąpienie składać się będzie z trzech części: w pierwszej przypomnimy o relacji objawień prywatnych do Biblii, w drugiej zaproponujemy biblijną typologię w odniesieniu do Bożych wezwań ku nawróceniu, w trzeciej, wreszcie, wskażemy na formalne i treściowe powiązania istniejące pomiędzy orędziem Biblii a wezwaniem z La Salette.

BIBLIA I OBJAWIENIA PRYWATNE

Dla dobrze uformowanego katolika najwyższym autorytetem pozostaje Pismo Święte i Tradycja. O wzajemnej relacji obu składowych objawienia publicznego traktuje Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym Soboru Watykańskiego II:

„Tradycja święta zatem i Pismo Święte ściśle się z sobą łączą i komunikują. Obydwoje bowiem, wypływając z tego samego źródła Bożego, zrastają się jakoś w jedno i zdążają do tego samego celu. Albowiem Pismo Święte jest mową Bożą, utrwaloną pod natchnieniem Ducha Świętego na piśmie, a święta Tradycja, słowo Boże, przez Chrystusa Pana i Ducha Świętego powierzone Apostołom, przekazuje w całości ich następcom, by oświeceni Duchem prawdy, wiecznie je w swym nauczaniu zachowywali, wyjaśniali i rozpowszechniali” (KO 9).

Bóg sam zaangażował się w przekaz tego objawienia, poczynając od dzieła stworzenia, poprzez wybranie narodu Izraela i powoływa-

nie takich ludzi, jak Mojżesz czy prorocy. To objawienie osiągnęło szczyt we Wcieleniu Syna Bożego, który je „doprowadził do końca i do doskonałości” – wyjaśnia przywoływany przez nas dokument (KO 4). Po tym, jak słowa i czyny Jezusa zostały spisane w Ewangelii, „nie należy się już spodziewać żadnego nowego objawienia publicznego przed chwalebny ukazaniem się Pana Naszego Jezusa Chrystusa [por. 1 Tm 6, 14 i Tt 2, 13]” (KO 4). Do spisanego Objawienia w formie Biblii nie można już niczego dodać. Może natomiast wzrastać rozumienie słowa Bożego. Objawienie zaś w formie Tradycji rozwija się i trwa do dzisiaj „w Kościele” oraz „pod opieką Ducha Świętego”, jak precyzuje to Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym (KO 8).

Temat objawień prywatnych podejmuje punkt 67, umieszczony w części pierwszej Katechizmu Kościoła Katolickiego, w rozdziale zatytułowanym „Chrystus Jezus – <Pośrednik i Pełnia całego Objawienia>”:

„W historii zdarzały się tak zwane objawienia prywatne; niektóre z nich zostały uznane przez autorytet Kościoła. Nie należą one jednak do depozytu wiary. Ich rolą nie jest <ulepszanie> czy <uzupełnianie> ostatecznego Objawienia Chrystusa, lecz pomoc w pełniejszym przeżywaniu go w jakiejś epoce historycznej. Zmysł wiary wiernych, kierowany przez Urząd Nauczycielski Kościoła, umie rozróżniać i przyjmować to, co w tych objawieniach stanowi autentyczne wezwanie Chrystusa lub świętych skierowane do Kościoła.

Wiara chrześcijańska nie może przyjąć <objawień> zmierzających do przekroczenia czy poprawienia Objawienia, którego Chrystus jest wypełnieniem. Chodzi w tym wypadku o pewne religie niechrześcijańskie, a także o pewne ostatnio powstałe sekty, które opierają się na takich <objawieniach>” (KKK 67).

Katechizm zestawia w jednym punkcie, ale w różnych akapitach dwa zasadniczo różne typy „objawień prywatnych”. Pierwszy z nich może być udziałem niektórych członków Kościoła i być zaakceptowany przez Kościół jako „pomoc w pełniejszym przeżywaniu go [tj. Objawienia publicznego] w jakiejś epoce historycznej”. Drugą grupę tworzą objawienia, które wykraczają poza treść Objawienia publicz-

nego, a tym samym stanowią podstawę doktrynalną dla nowej grupy religijnej lub sekty. Tak np. objawienia, jakie miał mieć w roku 1820 Amerykanin Joseph Smith, stały się podstawą dla formowania się nowej religii określanej się jako „Kościół Jezusa Chrystusa Świętych Dni Ostatnich” (Mormoni).

Katechizm jednoznacznie wskazuje, że objawienia prywatne nie mogą już nic dodać do posiadanego przez Kościół depozytu wiary. Mogą natomiast pewne treści tego depozytu „wyakcentować” ze względu na konkretne okoliczności i czas. W tym duchu utrzymana jest wypowiedź Jana Pawła II w Fatimie, z dnia 13 maja 1982 roku:

„Kościół zawsze uczył i nie przestaje głosić, że objawienie Boże zostało zamknięte w Jezusie Chrystusie, który jest pełnią tego objawienia i nie należy się już spodziewać żadnego nowego objawienia publicznego przed chwalebny ukazaniem się Pana naszego Jezusa Chrystusa. Kościół ocenia i osądza prywatne objawienia za pomocą kryterium zgodności z tym jedynym objawieniem publicznym. Jeśli Kościół zaakceptował orędzie Fatimy, stało się tak przede wszystkim dlatego, że orędzie to zawiera prawdę i wezwanie samej Ewangelii: <Nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię!> (Mk 1,15). (...) Orędzie z Fatimy jest w swej istocie wezwaniem do nawrócenia i pokuty, tak jak Ewangelia”¹.

Wszelkie orędzie z jakiegokolwiek objawienia prywatnego jest już zawarte w Ewangelii. Jest ono o tyle wartościowe, o ile pomaga współczesnemu pokoleniu zwrócić uwagę na istotną treść Ewangelii, przejąć się jej przesłaniem, doprowadzić do nawrócenia, przyprowadzić do Chrystusa – jedynego Zbawiciela i Pełni Objawienia. Objawienia prywatne nie mogą jednak nigdy wnosić jakichś nowych treści do Objawienia publicznego, ani nie mogą stanowić jedynej podstawy do głoszenia jakiejś prawdy wiary².

Teologowie zaliczają objawienia prywatne do *źródeł teologii niezobiektywizowanych*. One – wraz z *zobiektywizowanymi* – tworzą *źródła nienatchnione*. Z kolei grupę *źródeł niezobiektywizowanych*

¹ L'Osservatore Romano, wyd. polskie, 5/1982.

² Por. Napiórkowski St. C., *Jak uprawiać teologię*, Wrocław 1991, s. 48–49; Wicks J., *Wprowadzenie do metody teologicznej*, Kraków 1995, s. 122–126.

tworzą: znaki czasu, człowiek, wiara, doświadczenie osób i wspólnot chrześcijańskich³. Natomiast *doświadczenie osób i wspólnot chrześcijańskich* może wyrażać: pobożność maryjna, życie świętych, którzy oddziaływali na swoją epokę, doświadczenie specyficzne dla danej społeczności oraz czyjeś osobiste doświadczenie religijne. Do *osobistych doświadczeń religijnych* należą objawienia prywatne.

Sama osoba, która doświadcza tego typu objawień, winna je przyjmować mniej więcej tak, jak traktuje się natchnienia czy rady innych osób, czyli – krytycznie. Wiarygodność przeżyć nadzwyczajnych po krytycznej samoocenie weryfikować winien kierownik duchowy oraz kompetentna władza kościelna. Przyjęcie autentyczności objawień prywatnych przez osoby, które zapoznają się z nimi przez pośrednictwo „wizjonera” lub ośrodek zajmujący się propagowaniem treści orędzi, winno być jeszcze bardziej krytyczne. Obok autentycznych doświadczeń mistycznych mamy niejednokrotnie do czynienia z ich imitacją, niekiedy z fantazją czy istotnym zniekształceniem autentycznego przekazu od Boga, chorobą psychiczną, a nawet działaniem demonicznym⁴. Zanim treści objawienia prywatnego zaczną być upubliczniane, konieczna jest ocena kompetentnej władzy kościelnej. Jest to konieczne z tej racji, że w grę wchodzi dobro wielu osób, a także całej społeczności wierzących, gdy wizjoner, mistyk czy prorok rości sobie pretensję do podejmowania misji adresowanej do całego Kościoła⁵.

W takim kontekście – Objawienia publicznego oraz nauczania Kościoła – mówimy o objawieniu prywatnym, które miało miejsce na pastwiskach należących do parafii La Salette w sobotę po południu dnia 19 września 1846 roku. Po pięciu latach badań biskup miejsca dnia 19 września 1851 roku wydał dekret, którego istotne stwierdzenie brzmi:

„Sądzimy, że objawienie Najświętszej Maryi Panny dwojgu pastuszkom dnia 19 września 1846 roku (...) posiada w sobie wszyst–

³ Napiórkowski St. C., Jak uprawiać teologię, dz. cyt., s. 38.

⁴ Por. Objawienie prywatne; w: K. Rahner, H. Vorgrimler, Mały słownik teologiczny, Warszawa 1987, kol. 288.

⁵ Kryteria oceny autentyczności objawień prywatnych omawiają m.in. Rahner K., Visonen und Prophezeihungen. (Questiones disputatae 4), Freiburg 1960³; Rusecki M., Problem wiarygodności „objawień prywatnych”, Ateneum Kapłańskie 461(1986) 1, s. 34–50.

kie cechy prawdziwości, i że wierni mają uzasadnione podstawy uznać je za niewątpliwe i pewne”⁶.

Świadcami objawienia się Pięknej Pani i pierwszymi odbiorcami orędzia byli 14 – letnia Melania oraz 11 – letni Maksymin. W treści orędzia, przekazanego prostym dzieciom – częściowo po francusku, a częściowo w lokalnym dialekcie – dominuje wezwanie do nawrócenia. Wskazuje ono także konkretne grzechy miejscowej ludności, które winny być porzucone: chodzi o pracę w niedzielę oraz przeklinanie, a także niewłaściwy udział we Mszy niedzielnej oraz lekceważenie Wielkiego Postu.

W tym wezwaniu do nawrócenia zawarte jest także wskazanie na znaki, zarówno aktualne, jak i przyszłe. Pierwsze są interpretowane w kategoriach skargi na zatwardziałość ludzi:

„Jeśli zbiory się psują, to tylko z waszej winy. Pokazałam wam w zeszłym roku na ziemniakach: a wy z tego sobie nic nie robiliście. Przeciwnie, znajdując ziemniaki zepsute, przeklinaliście i wkładaliście pomiędzy przekleństwa imię mojego Syna. Będą się one psuły nadal i tego roku, na Boże Narodzenie nie będzie ich wcale”.

Przyszłe znaki są uzależnione od postawy upominanych:

„Nastanie wielki głód. Zanim to nastąpi, dzieci poniżej lat siedmiu dostaną gorączki i będą umierały na rękach trzymających je osób. Inni będą pokutować z powodu głodu. (...) Jeśli się nawrócą, kamienie i skały zamienią się w sterty zboża, a ziemniaki same się zasadzą”.

Piękna Pani w przekazanym orędziu ujawnia swoje działanie na korzyść ludzi:

„Jeśli mój lud nie będzie chciał się podporządkować, będę zmuszona puścić ramię mojego Syna. (...) Od jak dawna cierpię za was! Jeśli chcę, aby mój Syn was nie opuścił, muszę Go nieustannie prosić za was, a wy z tego sobie nic nie robicie. Choćbyście nie wiem jak się modlili, nie wiem, co czynili, nigdy nie będziecie mogli wynagrodzić mi trudu, którego się dla was podjęłam”.

⁶ Cyt. za: Avitabile A. – Roggio G. M., *La Salette. Znaczenie i aktualność*, Warszawa 1998, s. 30–31.

Oreǳie kończy dwukrotnie powtórzone wezwanie: „A więc, moje dzieci, przekażcie to całemu mojemu ludowi”⁷.

Z treści objawienia w La Salette wynika, że miało ono na celu wezwać do nawrócenia lokalną społeczność i tak też zostało zrozumiane w pierw przez nią, a następnie przez rzesze ludzi, którzy – pielgrzymując do miejsca objawień – uczestniczyli w ruchu odnowy życia religijnego we Francji. Z racji takiego charakteru oreǳia poszukiwać będziemy odniesień do biblijnych wezwań do nawrócenia, zaczynając od ich typologii.

BIBLIJNE WEZWANIA DO NAWRÓCENIA

Z punktu widzenia całości Biblii można mówić o trzech typach wezwania do nawrócenia. Pierwszy typ można określić jako kerygmatyczny, drugi – katechumenalny, trzeci – postkatechumenalny⁸. W *Dziejach Apostolskich* i *Listach Pawła* dominują wezwania dwóch pierwszych typów, w późniejszych zaś *Pismach Nowego Testamentu* oraz w księgach prorockich *Starego Testamentu* – trzeciego typu. Typologię taką przyjmujemy ze względu na adresatów oraz zamierzony cel nawoływania do nawrócenia.

Wezwanie kerygmatyczne jest adresowane do słuchacza, który jeszcze nie uwierzył w Jezusa Chrystusa. Klasycznym przykładem tego typu jest nauczanie Piotra w dniu Pięćdziesiątnicy, w którym – wychodząc od znaku glosolalii i zakładanej wiedzy słuchaczy odnośnie do losu Jezusa z Nazaretu – proklamuje on Ukrzyżowanego jako Pana i Mesjasza:

„Tego właśnie Jezusa wskrzesił Bóg, a my wszyscy jesteśmy tego świadkami. Wyniesiony na prawicę Boga, otrzymał od Ojca obietnicę Ducha Świętego i zesłał Go, jak to sami widzicie i słyszycie. (...) Niech więc cały dom Izraela wie z niewzruszoną pewnością, że tego

⁷ Tekst polski oreǳia przytaczam za: Avitabile A. – Roggio G. M., *La Salette*, dz. cyt., s. 26–29.

⁸ Klasycznym już dziełem na ten temat jest pozycja C. H. Dodda, której angielski oryginał został przetłumaczony na kilka języków; por. Dodd C. H., *La predicatione apostolica e il suo sviluppo*, Brescia 1973². Przegląd publikacji na ten temat np. w: Coenen L., *Verkündigung; [w:] Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, (Hg.) Coenen L. – Beyreuther E. – Bietenhard H., Wuppertal (Budapest) 1993⁹, 1287.

Jezusa, którego wyście ukrzyżowali, uczynił Bóg i Panem, i Mesjaszem” (2, 32–34a. 36).

Proklamowanie faktów paschalnych Jezusa wzbudza wiarę u słuchaczy, którzy pytają: „Cóż mamy czynić, bracia?” (2, 37b)⁹. Tak postawione pytanie otwiera drugi etap ewangelizacji, który określamy jako katecheza, a która zawiera inny rodzaj wezwań. W katechezie treści, podane dotąd w załączku, zostaną rozwinięte. Wezwanie do przyjęcia zbawienia będzie uszczegółowione ze względu na adresatów, środowisko i okoliczności formułowania tego typu pouczenia¹⁰. Zapisane przez Łukasza wezwanie stanowi ogromny skrót katechumenatu: „Nawróćcie się i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych, a weźmiecie w darze Ducha Świętego” (2, 38). Dyskretnie, acz jednoznacznie zostaje przy tym wskazane, że katechumenalne wezwanie do nawrócenia obejmowało na pewno więcej niż to jedno programowe zdanie: „W wielu też innych słowach dawał świadectwo i napominał: «Ratujcie się spośród tego przewrotnego pokolenia!»” (2, 40)¹¹.

W przypadku kerygmatu i katechezy dla Żydów nawrócenie polegało na uznaniu w ukrzyżowanym Jezusie z Nazaretu zapowiadanego przez Pisma Mesjasza. W Liście do Filipian żarliwy Żyd i faryzeusz daje świadectwo swego nawrócenia, w którym wskazuje, na czym polegał zasadniczy zwrot w jego życiu. Szaweł – bo o nim mowa – zdewałowował w pewnym momencie wartości, które cenił i w których pokładał nadzieję. Wylicza je wobec adresatów, którzy zdają się je coraz bardziej cenić:

„...obrzezany w ósmym dniu, z rodu Izraela, z pokolenia Beniamina, Hebrajczyk z Hebrajczyków, w stosunku do Prawa – faryzeusz, co do gorliwości – prześladowca Kościoła, co do sprawiedliwości legalnej – stałem się bez zarzutu” (Flp 3, 5–6).

Nawrócenie Pawła polegało na tym, że uznał to wszystko za gnój, odpadki, rzeczy bezużyteczne, jak można oddać użyty przez niego

⁹ Szerzej na temat wystąpienia Piotra w: Jankowski A., *Kerygmat w Kościele Apostolskim*, Częstochowa 1989, s. 49–58.

¹⁰ Por. Jankowski A., *Kerygmat...*, dz. cyt., s. 116–117.

¹¹ Taki wykład tego tekstu już u Augustyna (*De fide et operibus* 8, 13); por. Dujarier M., *Krótką historia katechumenatu*, Poznań 1990, s. 19–20.

termin *skýbala* (Flp 3, 8)¹². Od momentu bowiem spotkania z Chrystusem liczy już nie na ludzką, zdobytą własnym wysiłkiem sprawiedliwość, ale na sprawiedliwość Bożą, opartą jedynie na wierze i poznaniu Jezusa (por. Flp 3, 8–12).

W kerygmacie adresowanym do pogan wezwanie do nawrócenia polega wpieryw na uznaniu jedyne go Boga i posłanego przez Niego Zbawiciela, Jezusa. Tego typu wezwanie słyszy zdumiony trzęsieniem ziemi i uwolnieniem więźniów strażnik w Filippi, który przy tym pyta: „Panowie, co mam czynić, aby się zbawić?” (Dz 16, 30). Paweł i Syłas odpowiadają wówczas: „Uwierz w Pana Jezusa, a zbawisz siebie i swój dom” (16, 31). To proste kerygmatyczne wezwanie musiało być później konkretyzowane poprzez pouczenia odnośnie do porzucenia kultu pogańskiego czy przyjęcia zasad moralnych zbliżonych do Dekalogu¹³. Możemy się tego domyślać na podstawie lektury Dziejów Apostolskich czy Listów. W tych ostatnich zwłaszcza znajdujemy przypomnienie katechumenalnego wezwania do nawrócenia, które uprzednio apostołowie przekazywali w okresie zakładania Kościołów¹⁴. Tak jest np. w Pierwszym Liście do Tesaloniczan, w którym Paweł pisze:

„A na koniec, bracia, prosimy i zaklinamy was w Panu Jezusie: według tego, coście od nas przejęli w sprawie sposobu postępowania i podobania się Bogu – jak już postępujecie – stawajcie się coraz doskonalszymi! Wiecie przecież, jakie nakazy daliśmy wam przez Pana Jezusa. Albowiem wolą Bożą jest wasze uświęcenie: powstrzymanie się od rozpusty, aby każdy umiał utrzymywać ciało własne w świętości i we czci, a nie w pożądliwej namiętności, jak to czynią nie znający Boga poganie. Niech nikt w tej sprawie nie wykracza i nie oszukuje brata swego, albowiem jak wam to przedtem powiedzieliśmy, zapewnijając uroczyście: Bóg jest mścicielem tego wszyst-

¹² Niektórzy autorzy wskazują na emocjonalne znaczenie tego terminu, który może wywodzić się ze zwrotu *to tois kysi ballomenon* (*to co się rzuca psom*); por. Fabris R., Lettera ai Filippesi. Lettera a Filemone. Introduzione, versione, commento, (Scritti delle origini cristiane 11), Bologna 2001, s. 212.

¹³ Por. Roloff J., Die Apostelgeschichte, (Das Neue Testament Deutsch 5), Göttingen 1988, s. 247.

¹⁴ Metodycznie „dwie fazy przepowiadania Pawła” omawia w swojej monografii M. Pesce; por. Tenze, Le due fasi della predicazione di Paolo. Dall’evangelizzazione alla guida della comunità, (Studi biblici 22), Bologna 1994.

kiego. Nie powołał nas Bóg do nieczystości, ale do świętości. A więc kto [to] odrzuca, nie człowieka odrzuca, lecz Boga, który przecież daje wam swego Ducha Świętego” (1Tes 4, 1–8).

Zupełnie inny charakter ma wezwanie do nawrócenia, adresowane do wierzących, którzy mają za sobą przyjęcie kerygmatu, katechumenat, chrzest i jakiś staż życia chrześcijańskiego. Tego typu wezwanie znajdziemy w późniejszych pismach Nowego Testamentu, adresowane do kościołów przeżywających – po okresie żarliwości i dynamizmu – osłabienie gorliwości, marazm, zniechęcenie, rozczarowanie. Takie wielkie wołanie o nawrócenie i wytrwanie w przyjętej wierze zawiera List do Hebrajczyków¹⁵. Przywołajmy dłuższy fragment z tego listu, dlatego że zawiera on wezwanie do nawrócenia, w którym zawarte są sformułowania brzmiące w sposób groźny:

„Trzymajmy się niewzruszenie nadziei, którą wyznajemy, bo godny jest zaufania Ten, który dał obietnicę. Troszczmy się o siebie wzajemnie, by się zachęcać do miłości i do dobrych uczynków. Nie opuszczajmy naszych wspólnych zebrań, jak się to stało zwyczajem niektórych, ale zachęcajmy się nawzajem, i to tym bardziej, im wyraźniej widzicie, że zbliża się dzień. Jeśli bowiem dobrowolnie grzeszymy po otrzymaniu pełnego poznania prawdy, to już nie ma dla nas ofiary przebłagalnej za grzechy, ale jedynie jakieś przerażające oczekiwanie sądu i żar ognia, który ma trawić przeciwników. Kto przekracza Prawo Mojżeszowe, ponosi śmierć bez miłosierdzia na podstawie [zeznania] dwóch albo trzech świadków. Pomyślcie, o ileż surowszej kary stanie się winien ten, kto by podeptał Syna Bożego i zbezcześcił krew Przymierza, przez którą został uświęcony, i obelżywie zachował się wobec Ducha łaski. Znamy przecież Tego, który powiedział: Do Mnie [należy] pomsta i Ja odpłacę. I znowu: Sam Pan będzie sędzią lud swój. Straszną jest rzeczą wpaść w ręce Boga żyjącego. Przypomnijcie sobie dawniejsze dni, kiedyście to po oświeceniu wytrzymali wielką nawałę cierpień, już to będąc wystawieni publicznie na szyderstwa i prześladowania, już to stawszy się uczestni-

¹⁵ Por. Vanhoye A., *Homilie für haltbedürftige Christen. Struktur und Botschaft des Hebräerbriefes*, Regensburg 1981, s. 107–111.

kami tych, którzy takie udręki znosili. Albowiem współcierpieliście z uwiezionymi, z radością przyjęliście rabunek waszego mienia, wiedząc, że sami posiadacie majątność lepszą i trwającą. Nie pozbywajcie się więc nadziei waszej, która ma wielką zapłatę. Potrzebujecie bowiem wytrwałości, abyście spełniając wolę Bożą, dostąpili obietnicy” (10, 23–36).

Z końca I wieku pochodzi inne wezwanie do nawrócenia – zawarte w Apokalipsie – skierowane do chrześcijan, którzy w różny sposób sprzeniewierzyli się otrzymanej łasce i odeszli od swej wcześniejszej gorliwości religijnej. Dla Wizjonera z wyspy Patmos potrzebują nawrócenia, jedni z racji odstąpienia od swej pierwotnej miłości (Ap 2, 4), inni z powodu tolerowania w Kościele fałszywych nauczycieli (Ap 2, 14–15) lub fałszywej prorokini (Ap 2, 20)¹⁶.

Przynaglenie do wierności Bogu i przymierzu oraz wezwanie do porzucenia konkretnych grzechów zawiera się także w niejednym wołaniu starotestamentalnych proroków. Adresatem ich nauczania jest współczesne im pokolenie ludu, który – pomimo grzechu i niewierności – ciągle jest Boży. Prorocy wykonują przy tym różne czynności symboliczne, zaś ich nauczaniu towarzyszą znaki. Zapowiadają kary jako następstwa grzechów lub obiecują powstrzymanie czy zakończenie nieszczęść w przypadku nawrócenia¹⁷.

Według przyjętej przez nas typologii orędzie z La Salette należy zakwalifikować do trzeciego typu biblijnego wezwania do nawrócenia. Piękna Pani przekazuje bowiem pastuszkom orędzie skierowane do ludu, który wciąż jest Ludem Bożym, a który potrzebuje nawrócenia. Nawrócenie zaś polegać będzie na powrocie do wierności przymierzu z Bogiem, na gorliwości religijnej i na porzuceniu konkretnych grzechów.

¹⁶ Por. Giesen H., *Die Offenbarung des Johannes*, (Regensburger Neues Testament), Regensburg 1997, s. 95–124. W języku polskim wezwania te omawia w swoim opracowaniu saletyn, ks. S. Witkowski; por. Tenże, *Listy do siedmiu Kościołów*, Kraków 2002, s. 15–28.

¹⁷ Por. Dąbek T. M., „Nawracajcie się”. *Metanoia w Nowym Testamencie*, (Attende lectioni XVIII), Katowice 1996, s. 44–57.

W POSZUKIWANIU BIBLIJNYCH WZORCÓW ORĘDZIA Z LA SALETTE

Przekazany przez naocznych świadków przebieg wydarzeń w La Salette dnia 19 września 1846 roku odpowiada biblijnej formie narracji traktującej o powołaniu i posłaniu jednej z postaci dziejów zbawienia. Teksty biblijne realizujące tego typu formę literacką rozsiane są po całej Biblii. Przywołanie choćby takich tekstów jak: Wj 3, 1–18 oraz Jr 1, 4–19 (ale także innych) wskazuje na istnienie specyficznego gatunku literackiego¹⁸. Opisy te zawierają bowiem następujące stałe elementy:

- a) pojawienie się istoty niebiańskiej,
- b) podkreślenie świętości Boga i inności człowieka (lęk i uspokojenie: „nie bój się),
- c) przekazanie konkretnej misji zbawczej, aktualnej ze względu na sytuację,
- d) trudności człowieka (odmowa, strach, wątpliwość, niedowierzenie),
- e) obietnica pomocy ze strony Boga i rozwiązanie trudności człowieka,
- f) znak związany z misją i jej uwiarygodnieniem,
- g) zgoda człowieka i rozpoczęcie misji.

Relacja z objawienia się Pięknej Pani zawiera wymienione elementy biblijnego schematu literackiego przekazania misji, zaś wybór prostych dzieci jako przekazicieli orędzia odpowiada opcji Boga, który niejednokrotnie w dziejach zbawienia powoływał do ważnej misji ludzi niepozornych, z nizin społecznych, nieporadnych i po ludzku nieodpowiednich. Wystarczy przywołać mającego trudności w mowie Mojżesza (Wj 4, 10) czy Gedeona, pochodzącego z najbiedniejszego rodu pokolenia Manasses, a do tego najmłodszego w swoim rodzie (Sdz 6, 15). Orędzie z La Salette wpisuje się dobrze w dzieje zbawienia i ciągłą troskę Boga o lud, z którym zawarł przymierze poprzez Swojego Syna. Misja, przekazana przez Piękną Panią, od-

¹⁸ Por. Lohfink G., *Rozumieć Biblię*, tł. B. Widła, Warszawa 1987, s. 90–91.

powiada aktualnej sytuacji społeczno–religijnej społeczności Ludu Bożego, do którego zostały posłane dzieci. Znakiem potwierdzającym prawdziwość orędzia będzie zapowiadana klęska nieurodzaju oraz nadchodząca niezwykła śmiertelność dzieci, zaś znakiem z przeszłości – dotychczasowe nieurodzaje. Na początku spotkania z Piękną Panią dzieci słyszą – wielokrotnie wypowiedziane w Biblii uspokojenie – „nie bój się” (por. Rdz 15, 1; 21, 17 i in.). Na końcu zaś – dwukrotnie powtórzone przynaglenie: „powiedzcie to mojemu ludowi” (por. Wj 6, 6. 11. 29; 7, 16. 26 i in.).

Owa realizacja literackiego schematu powołania i posłania nie może być jedynym argumentem na rzecz prawdziwości objawienia prywatnego, dobrze jednak wpisuje się w literacką konwencję, realizowaną przez natchnionych autorów Biblii. Stanowi równocześnie przejaw uniwersalnego doświadczenia bliskości Boga przez człowieka, a równocześnie historycznych uwarunkowań. Przywołana przez nas zbieżność jest znamienna, zwłaszcza gdy się zważy, że jednym z tekstów realizujących ten schemat literacki jest zwiastowanie narodzin Jezusa, w którym Maryja z Nazaretu podejmuje w sposób wspaniałomyślny niepowtarzalną misję współudziału w dziele zbawienia¹⁹.

Drugie formalne powiązanie relacji z objawienia w La Salette ze zbawczym orędziem Biblii zostało już wcześniej dostrzeżone i jest prawdopodobnie znane w kręgach duchowości saletyńskiej. Idzie o formę literacką, z pomocą której zostają opisane pewne wystąpienia starotestamentalnych proroków, a która nosi hebrajskie określenie *rib*, co oddajemy w języku polskim przez „sąd” lub „spór”²⁰. Idzie nawet o coś więcej niż forma, bo o „grę językową”, a więc konwencję przyjętą dla określonej komunikacji. Celem tak rozumianej gry językowej nie jest wzajemne potwierdzenie zerwania relacji przymierza oraz wprowadzenie konsekwencji takiego aktu, ale wzajemne poszukiwanie takiego rozwiązania zaistniałej sytuacji, by przymierze zostało na nowo przywrócone, ze wszystkimi tego konsekwencjami²¹.

¹⁹ G. Lohfink dostrzega w relacji ze zwiastowania (Łk 1, 26–38) realizację dwóch schematów literackich: powołania oraz zapowiedzi narodzin wielkich postaci w Izraelu; por. Tenże, *Rozumieć Biblię*, dz. cyt., s. 91.

²⁰ Por. Stachowiak L., *Prorocy – słudzy słowa*, (Attende lectioni V), Katowice 1980, s. 166–167. Tamże autor omawia także inne formy wystąpień prorockich.

²¹ Por. Avitabile A. – Roggio G. M., *La Salette*, dz. cyt., s. 66.

Paralela między wystąpieniami proroków Starego Testamentu a zjawieniem się Maryi w La Salette została też uzasadniona dogmatycznie i dobrze rozpracowana od strony biblijnej i lingwistyki²².

Ta perspektywa pozwala także odczytać orędzie w kategoriach wstawiennictwa i solidarności Jezusa i Maryi z ludem nowego przymierza, na podobieństwo modlitwy wstawienniczej Mojżesza z podniesionymi rękami w czasie trwania walki Izraelitów z Amalekitami (por. Wj 17, 8–13)²³. W konsekwencji autorzy idący za taką interpretacją piszą:

„We wzniesionym ramieniu Jezusa, o którym mówi Maryja w La Salette, nie powinniśmy dopatrywać się Jego karzącego gniewu, ale raczej Jego całkowitego samooddania się Ojcu dla zbawienia ludzi. <Ramie mego Syna> powinno pozostać wzniesione. Maryja uczestniczy w tym samooddaniu zbawczym Jezusa Ojcu, podtrzymując ramiona swojego Syna, jak Aaron i Chur podtrzymywali ramiona Mojżesza”²⁴.

Istotne elementy owej gry językowej (*riĥ*)²⁵, występujące zwykle w tego typu tekstach, są następujące:

- a) wezwanie na rozprawę,
- b) potwierdzenie wierności ze strony tego, kto wzywa do tego typu sporu,
- c) wykazanie niewierności pozwanego na rozprawę,
- d) ukazanie skutków niewierności partnera przymierza (zobowiązań),
- e) potwierdzenie woli niezrywania przymierza,
- f) propozycja rozwiązania zaistniałej sytuacji poprzez uznanie grzechu,
- g) ukazanie nowej i łaskawej nadziei dla dotychczasowego winnego.

Dla ilustracji rzeczzonej paraleli maryjnego objawienia w La Salette z biblijnym ujęciem wystąpień proroków przywołajmy fragment jednej z ksiąg prorockich.

²² Por. Avitabile A. – Roggio G. M., La Salette, dz. cyt., s. 37–96.

²³ Por. Avitabile A. – Roggio G. M., La Salette, dz. cyt., s. 54–55.

²⁴ Avitabile A. – Roggio G. M., La Salette, dz. cyt., s. 58.

²⁵ O założeniach teologicznych *riĥ* w: Guillet J., Proces sądowy; [w:] Słownik Teologii Biblijnej, (red.) Léon-Dufour X., tł. i opr. pol. Romaniuk K., Poznań 1985, s. 779–780.

„W drugim roku [rządów] króla Dariusza, w pierwszym dniu szóstego miesiąca Pan skierował te słowa przez proroka Aggeusza do Zorobabela, syna Szealtiela, namiestnika Judy, i do arcykapłana Jozuego, syna Josadaka: Tak mówi Pan Zastępów: Ten lud powiada: Jeszcze nie nadszedł czas, aby odbudowywać dom Pański. Wówczas Pan skierował te słowa przez proroka Aggeusza: Czy to jest czas stosowny dla was, by spoczywać w domach wyłożonych płytami, podczas gdy ten dom leży w gruzach? Teraz więc – tak mówi Pan Zastępów: Rozważcie tylko, jak się wam wiedzie! Siejecie wiele, lecz plon macie liche; przyjmujecie pokarm, lecz nie macie go do syta; pijecie, lecz nie gasicie pragnienia; okrywacie się, lecz się nie rozgrzewacie; ten, kto pracuje dla zarobku, pracuje dla dziurawego mieszka! Tak mówi Pan Zastępów: Wyjdźcie w góry i sprowadźcie drewno, a budujcie ten dom, bym sobie w nim upodobał i doznał czci – mówi Pan. Spodziewaliście się wiele, a urodziło się mało. Kiedy zaś znieśliście to do domu, Ja to rozproszyłem. Dlaczego tak się dzieje? – wyrocznia Pana Zastępów: Z powodu mego domu, który leży w gruzach, podczas gdy każdy z was pilnie się troszczy o swój własny dom. Dlatego niebiosa nad wami zatrzymały rosę, a ziemia nie dała swego urodzaju. Ja bowiem sprowadziłem suszę na ziemię i na góry, na pszenicę, na winne krzewy i na oliwki – na wszystko, cokolwiek może wydać gleba, na ludzi i na bydło, i na wszelką pracę rąk” (Ag 1, 1 – 11).

Łatwo dostrzec realizację owej gry językowej, a nawet podobieństwo uwarunkowań historycznych (zależność plonów od postawy moralnej człowieka) do okoliczności objawienia w La Salette. To prorockie wezwanie zwraca uwagę na potrzebę nawrócenia do Boga i do uznania pierwszeństwa Boga we wszystkim²⁶. W dalszych partiach tej księgi prorockiej znajdziemy także i inne elementy podobieństwa, także ukazujące pozytywne rozwiązanie, zachętę oraz nową perspektywę²⁷.

²⁶ Szerzej na temat orędzia proroka: Brzegowy T., Gorliwość o Dom Pański; [w:] Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych, T. 5: Wielki świat starotestamentalnych proroków, cz. II: Od końca Niewoli Babilońskiej i prorocत्व Deutero-Izajasza do apokalipsyki Daniela, (opr.) Brzegowy T. – Gołębiowski M. – Strus A., Warszawa 2001, s. 38–39.

²⁷ Przywoływani przez nas autorzy opracowania orędzia z La Salette przywołują przykład z Jr 2, 1 – 4, 4; por. Avitabile A. – Roggio G. M., La Salette, dz. cyt., s. 67–96.

Podsumujmy nasze wystąpienie, które miało ukazać powiązania pomiędzy słowami Pięknej Pani z La Salette a biblijnym orędzim. Jeżeli zasadniczym tematem Biblii jest zbawienie ofiarowane przez Boga człowiekowi darmo, to orędzie z La Salette przypomina o tej stałej trosce Boga w szczególnej sytuacji, gdy konkretna społeczność o tym zapomniała. Jeżeli zasadniczą postawą proponowaną człowiekowi w Biblii jest przyjęcie tego orędzia z wiarą i gotowością nawrócenia, to orędzie z La Salette właśnie do takiej postawy wzywa w sposób natarczywy. W tym prywatnym objawieniu biblijne orędzie do nawrócenia zostaje skonkretyzowane ze względu na aktualnego ludzkiego adresata.

To prywatne objawienie, uznane przez Kościół, stało się początkiem religijnego ruchu odnowy, a równocześnie historyczną inspiracją do powstania nowego zgromadzenia w Kościele, Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. Zarówno ruch, jak i Zgromadzenie realizują – według typologii biblijnej – wezwanie do nawrócenia adresowane do ludzi należących do ludu Bożego, którzy odeszli od zobowiązań przymierza z Bogiem. W ten sposób objawienie w La Salette stanowi przedłużenie interwencji Boga wiernego swemu przymierz, wiernemu także w sytuacji, gdy tylko reszta pozostawała Mu wierna. Zaangażowanie Maryi w ocalenie grzeszników dobrze wpisuje się w troskę Boga, który posyła do swojego ludu różnych proroków, nie wahając się posłać nawet swego Syna Jedynego („Uszanuję mojego Syna”; por. Mt 21, 37; Mt 12, 6; Łk 12, 13).